

Rafał Majzner

Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej

Praktyka edukacji muzycznej w klasach początkowych w opiniach studentów pedagogiki – kandydatów na nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej

Wprowadzenie

Muzyka na etapie edukacji wczesnoszkolnej ma do spełnienia szeregu ważnych funkcji, a nauczyciel realizujący zajęcia muzyczne powinien mieć świadomość znaczenia tej edukacji w dążeniu do pełnego rozwoju osobowości wychowanka. Zgodnie z obowiązującą podstawą programową celem edukacji wczesnoszkolnej jest „wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym”¹, stąd żaden z obszarów edukacji na omawianym etapie kształcenia nie powinien być traktowany priorytetowo i być realizowany kosztem treści z zakresu innych obszarów. Jak pisze Wiesława Sacher, w odniesieniu do pracy nauczyciela z małym dzieckiem

planowanie edukacji muzycznej uwzględnia zarówno cele ogólnorozwojowe, jak i kształcenie słuchu muzycznego i głosu dziecka oraz kształtowanie podstawowych, elementarnych wyobrażeń muzycznych. (...) Kształcenie muzyczne wspiera znacząco rozwój ogólny dziecka; wszystkie z nich posiadają uzdolnienia muzyczne, choć ich poziom jest zróżnicowany; poznawanie muzyki artystycznej jest jedynym sposobem na wykształcenie dobrego smaku muzycznego oraz skutecznego oporu wobec masowej kultury muzycznej, która poprzez swoje treści zarówno muzyczne, jak i pozamuzyczne ogranicza rozwój, uczy lenistwa intelektualnego i estetycznego; kształcenie muzyczne jest drogą

---

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 27 sierpnia 2012 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, DzU z 2012 roku, poz. 977.

do kształtowania pożądaných postaw moralnych, gdyż doświadczane piękno w muzyce transferuje się na ogólne poczucie piękna, które może wykluczać brzydotę zarówno w sztuce, jak i w życiu².

Muzyka w dużej mierze kształtuje wszechstronny rozwój twórczości dziecka – plastycznej, słownej oraz ruchowej, które są rezultatem wielostronnego uczestnictwa dziecka w działaniu, przeżywaniu i poznawaniu otaczającego świata. Współcześnie pedagodzy, propagatorzy wychowania muzycznego podkreślają wielkie znaczenie edukacji muzycznej. Uważają, że usprawnianie specyficznych zdolności muzycznych ma wpływ na rozwój ogólnych dyspozycji umysłowych dziecka, między innymi spostrzegania, uwagi, wyobraźni, pamięci, woli, wrażliwości emocjonalnej i inteligencji³. Podsumowując, możemy powiedzieć, że muzyka modeluje wrażliwość, emocjonalność oraz osobowość dziecka, uczy samodzielnego myślenia, jak również wyzwala jego ekspresję twórczą. Przez jej słuchanie, tworzenie i czynne uprawianie, dziecko może rozwijać wyobraźnię i stworzyć swój własny świat przeżyć i wzruszeń. Muzyka jest nośnikiem emocji i uczuć, dlatego to właśnie wychowanie muzyczne odgrywa ważną rolę w rozwoju dzieci w wieku wczesnoszkolnym, pozwalając na formowanie przyszłego wrażliwego odbiorcy sztuki⁴.

Zasadniczą cechą ucznia nowoczesnej szkoły powinna stać się jego aktywność, postawa twórcza i badawcza. Aby dziecko mogło się odpowiednio rozwijać artystycznie, trzeba je właściwie nauczać, stymulować do aktywności odtwórczej i twórczej, uczyć zdobywania nowej wiedzy i umiejętności w sposób świadomy⁵.

Dlatego od nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej wymagać należy szczególnych zdolności, wiedzy i umiejętności. Ponadto, wyobraźni, fan-

---

² *Standardy edukacji muzycznej*, red. A. Białkowski, W.A. Sacher, Fundacja „Muzyka dla wszystkich”, Warszawa 2010, s. 24–25.

³ M. Przychodzińska, *Wychowanie muzyczne – idee, treści, kierunki rozwoju*, WSiP, Warszawa 1989, s.114.

⁴ R. Majzner, *Wychowanie muzyczne jako istotny element kształtowania wrażliwości dziecka*, w: *Nauczyciel – kreator rzeczywistości edukacyjnej. Kształcenie – teoria – praktyka nauczycielska*, red. U. Szuścik, Wydawnictwo ATH, Bielsko-Biała 2013, s. 251.

⁵ J. Uchyla-Zroski, *Muzyka źródłem aktywności dziecka*, w: *Edukacja jutra. Aspekty edukacji szkolnej*, red. K. Denek, A. Kamińska, P. Oleśniewicz, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanitas, Sosnowiec 2014, s. 173.

tazji i pomysłowości. Nauczyciel prowadzący zajęcia muzyczne powinien wyróżniać się zdolnościami twórczymi, wysoką wrażliwością estetyczną, znać podstawy kompozycji, posiadać wiadomości z zakresu psychologii i estetyki, a także inspirować i wyzwalać u dzieci ich ukryte zdolności i możliwości.

Kompetencje do prowadzenia zajęć z zakresu edukacji muzycznej nabywają studenci edukacji wczesnoszkolnej w toku realizacji zajęć teoretycznych, ćwiczeń i praktyk pedagogicznych. Niewątpliwie kluczową rolę odgrywają tutaj kompetencje nauczycieli akademickich, których zadaniem jest wyposażenie przyszłych nauczycieli w odpowiedni zasób wiadomości i umiejętności muzycznych niezbędnych do prowadzenia zajęć z dziećmi na etapie edukacji wczesnoszkolnej zgodnie z założeniami podstawy programowej. Jednak, jak pisze Barbara Moraczewska, nie ulega wątpliwości, że

w całościowym przygotowaniu młodego człowieka do zawodu nauczyciela należy zwrócić uwagę nie tylko na aspekt teoretyczny, ale także – może nawet w większym zakresie – na aspekt praktyczny. Teoria i praktyka muszą wzajemnie się uzupełniać i przenikać, stanowią bowiem integralną część kształcenia przyszłych nauczycieli⁶.

Jak pisze Ewa Kochanowska:

Podczas praktyk student wykorzystuje wiedzę nabytą w procesie akademickiego kształcenia i konfrontuje ją z konkretnymi sytuacjami, wymagającymi od niego odpowiedzialnych decyzji i efektywnego działania. To praktyki bowiem pozwalają studentowi na zapoznanie się z przyszłym środowiskiem pracy, na wcielenie się w rolę nauczyciela i uczestniczenie we wszystkich jego obowiązkach⁷.

---

⁶ B. Moraczewska, *Wprowadzenie do teoretycznych i praktycznych aspektów kształcenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej*, w: *Praktyki pedagogiczne ważnym ogniwem w procesie kształcenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej. Teoretyczne i praktyczne aspekty kształcenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej*, t.1, red. M. Krzemiński, B. Moraczewska, Wydawnictwo PWSZ we Włocławku, Włocławek 2012, s. 7.

⁷ E. Kochanowska, *Selected Problems in Verification of the Effects of Education of Candidates for Teachers in Terms of Social Competence*, w: *Education of Tomorrow. Since Education in Family to System Aspects of Education*, red. K. Denek, A. Kamińska, P. Oleśniewicz, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanitas, Sosnowiec 2014, s. 336.

Praktykom pedagogicznym można przypisać dwojakie znaczenie, w zależności od przyjętej koncepcji kształcenia. I tak, rozróżnia się dwa pojęcia, a mianowicie uczenie się z praktyki oraz uczenie się poprzez praktykę. Uczenie się z praktyki jest mało przydatne, gdyż nadrzędnym jego celem jest reprodukcja wzoru działania. W reprodukcji tej nie ma refleksji, ale jest obserwacja określonego działania i jego odwzorowywanie w różnych sytuacjach. Natomiast w uczeniu się poprzez praktykę występuje krytyczne ustosunkowanie się do własnego postępowania, a także zastanowienie się, namysł, refleksja nad wykonywanymi czynnościami zawodowymi. Uczenie się poprzez praktykę nie zależy od obserwowania działania, które później zostaje odwzorowywane poprzez ćwiczenia utrwalone, ale od refleksji, namysłu nad praktyką⁸. Tak rozumiane kształcenie studentów poprzez praktykę jest najbardziej efektywne, jeżeli spełnione są następujące warunki:

1. Im doświadczenie jakiegoś zdarzenia wywołuje u studenta bogatszy zasób implikacji, tym jego efekt edukacyjny jest wyższy. (...)
2. Im student wykazuje większą chęć i gotowość do głośnego myślenia o przeżytym doświadczeniu, tym więcej znaczeń w nim odkryje. (...)
3. Im więcej różnic dostrzeże student między tym, co mu było dane w postaci idei, strategii, zasad podczas przygotowania do praktyki, tym lepiej dla efektów kształcenia. (...)
4. Im bardziej świadomie student wydobywa na jaw to, o czym myślał, jak w konkretnych sytuacjach reagował, czego oczekiwał, a z czym się rzeczywiście spotkał, tym bogatszy będzie rezultat przeżytego doświadczenia. (...)
5. Im bardziej wnikliwie student obserwuje siebie, tym bogatszy i wnikliwszy jest rezultat jego poznania. (...).
6. Im student bardziej świadomy własnych decyzji i potrafi wskazać na ich uzasadnienie teoretyczne, tym bardziej świadomy jest kwalifikacji, które zdobywa⁹.

---

⁸ K. Żuchelkowska, *Praktyki pedagogiczne i ich rola w kształceniu kandydatów na nauczycieli edukacji elementarne*, w: *Praktyki pedagogiczne ważnym ogniwem w procesie kształcenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej. Teoretyczne i praktyczne aspekty kształcenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej*, t.1, red. M. Krzeмиński, B. Moraczewska, Wydawnictwo PWSZ we Włocławku, Włocławek 2012, s. 68.

⁹ H. Kwiatkowska, *Edukacja nauczycieli. Kontekst – kategorie – praktyki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997, s. 165–166.

Program praktyk pedagogicznych na uczelni wyższej przewiduje odpowiednie zadania dla studenta oraz opiekunów praktyk z ramienia uczelni i placówki oświatowej. Ważnym czynnikiem w procesie uczenia się studenta poprzez praktyki są kompetencje i osobowość opiekuna w szkole. Zdaniem Jana Grzesiaka, aby w toku praktyki pedagogicznej nauczyciel-opiekun praktyk z ramienia szkoły odgrywał swoistą rolę kompetentnego i odpowiedzialnego mentora, powinny być spełnione określone warunki:

- a) mentor, jako człowiek sukcesu, winien potrafić dzielić się swym doświadczeniem w taki sposób, aby przyczynić się do rozwoju swoich uczniów;
- b) mentor powinien być osobą uznawaną za autorytet i wzór do naśladowania w pełnieniu ról nauczyciela;
- c) mentor powinien być życzliwy i otwarty na dzielenie się swymi doświadczeniami, wiedzą i tak dalej;
- d) student w roli praktykanta musi mieć zapewnione poczucie bezpieczeństwa w obecności swego opiekuna-mentora;
- e) student w roli praktykanta zamierzający kroczyć śladami mentora na własnej linii rozwoju winien być silnie zmotywowany do tego, aby nauczyć się wykorzystywać wszystkie cenne doświadczenia i wiedzę swego mistrza;
- f) w szkole, w szkole wyższej i w każdym zespole nauczycielskim powinien panować klimat sprzyjający upowszechnianiu i wykorzystywaniu dobrych osiągnięć i doświadczeń osób z najbliższego grona współpracowników bez uprzedzeń, zawiści czy partykularnego subiektywizmu¹⁰.

Nauczyciele w szkole są dla studentów odbywających praktyki źródłem wiedzy, umiejętności, są wzorcem zachowań w ramach realizacji poszczególnych obszarów edukacji wczesnoszkolnej, w tym edukacji muzycznej. Zdaniem Grzesiaka,

o wartości praktyk pedagogicznych w systemie edukacji nauczycieli decyduje nie tyle liczba godzin, ile korzyści wyniesione osobno przez każdego studenta przede wszystkim dzięki wysokiemu poziomowi me-

---

¹⁰ J. Grzesiak, *Uwarunkowania poprawy jakości praktyk pedagogicznych w kształceniu nauczycieli edukacji przedszkolnej*, w: *Praktyki pedagogiczne ważnym ogniwem w procesie kształcenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej. Teoretyczne i praktyczne aspekty kształcenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej*, t. 1, red. M. Krzemieński, B. Moraczewska, Wydawnictwo PWSZ we Włocławku, Włocławek 2012, s. 40–41.

---

todyczno-merytorycznych wszystkich bez wyjątku elementów występujących w sferze kształcenia praktycznego w szkole¹¹.

W celu ustalenia, czy i na ile praktyka realizowana przez studentów jest dla nich źródłem refleksji na temat rzeczywistości szkolnej, przeprowadzono wśród studentów badania ankietowe dotyczące realizacji edukacji muzycznej przez nauczycieli-opiekunów praktyk. Uzyskane opinie posłużyły jako materiał do dyskusji na temat praktyki edukacji muzycznej oraz potrzeby wprowadzania zmian w zakresie realizacji treści muzycznych w działaniach studentów – przyszłych nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej.

Opinie studentów na temat realizacji edukacji muzycznej w praktyce edukacji wczesnoszkolnej

Na wyniki kształcenia muzycznego dzieci w młodszym wieku szkolnym ma wpływ wiele czynników. Wśród nich znajdują się czynniki dydaktyczne i metodyczne związane z kompetencjami muzycznymi nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej. W celu poznania opinii studentów edukacji wczesnoszkolnej na temat realizacji edukacji muzycznej w praktyce szkolnej przeprowadzono wśród nich badania ankietowe. Badaniom poddano w roku akademickim 2013/2014 grupę 120 studentów stacjonarnych i niestacjonarnych III roku edukacji wczesnoszkolnej i wychowania przedszkolnego Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej, realizujących praktyki metodyczne w klasach początkowych. Badani studenci – kandydaci do zawodu nauczyciela zrealizowali już w toku studiów wszystkie przewidziane programem przedmioty teoretyczne (wykłady i ćwiczenia) związane z edukacją muzyczną dzieci w młodszym wieku szkolnym, stąd w założeniu posiadali odpowiednie kompetencje niezbędne do wyrażenia swoich opinii na temat realizacji edukacji muzycznej przez nauczycieli-opiekunów praktyk w szkołach.

Główne problemy badawcze wyrażono w postaci pytań:

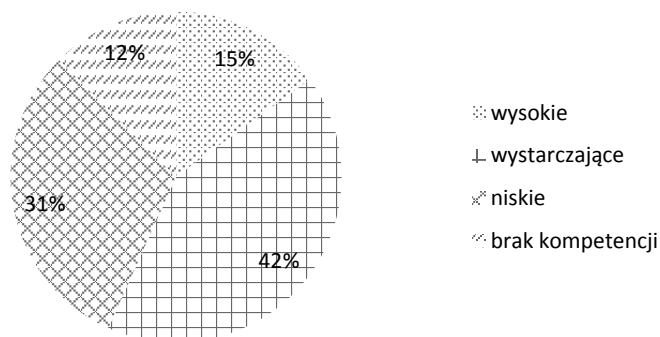
1. Jak studenci oceniają realizację edukacji muzycznej w edukacji wczesnoszkolnej przez nauczycieli?

---

¹¹ Ibidem, s. 48.

2. Jak jest, w ocenie studentów, podejście nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej do edukacji muzycznej w ramach modelu kształcenia zintegrowanego?
3. Jakie miejsce zajmuje edukacja muzyczna dzieci w strukturze zajęć zintegrowanych?
4. Jakie formy kontaktu dzieci z muzyką stosują nauczyciele-opiekunowie praktyk?
5. Jakie znaczenie, w opinii studentów, nadają nauczyciele poszczególnym formom kształcenia muzycznego dzieci w praktyce szkolnej?
6. Z jakich pomocy (obligatoryjnych i dodatkowych) korzystają obserwowani w czasie praktyk nauczyciele w ramach edukacji muzycznej?

Na podstawie obserwacji praktyk pedagogicznych najliczniejsza grupa badanych studentów edukacji wczesnoszkolnej (50 osób – 41,7%) oceniła kompetencje muzyczne nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej jako będące na wystarczającym poziomie. Zaledwie 18 respondentów, 15% badanych, oceniło wysoko ich kompetencje. Niepokoi fakt, że znaczna grupa studentów (37 badanych, 30,8%) dostrzega znaczne braki nauczycieli praktyków w przygotowaniu i realizacji edukacji muzycznej w klasach początkowych, i co więcej, część ankietowych (15 osób, 12,5%) wyraziło zdecydowanie negatywną opinię na temat kompetencji muzycznych nauczycieli.

Rysunek 1. Ocena kompetencji muzycznych nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej przez studentów

Źródło: badania własne.

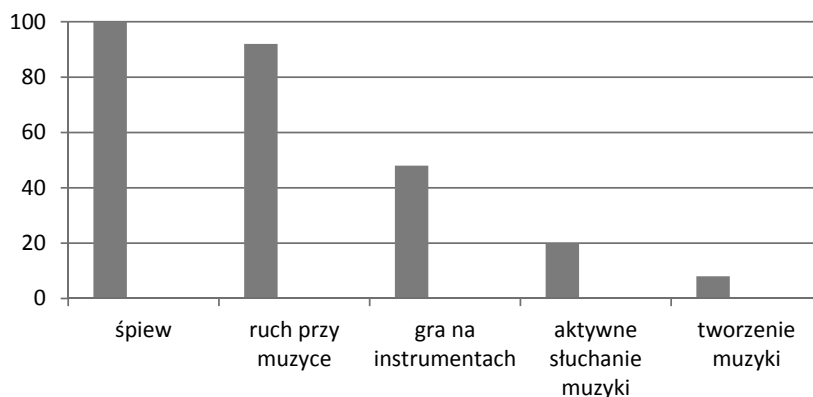
Z przeprowadzonych badań wynika, że w ocenie studentów nauczyciele w różnorodny sposób podchodzą do realizacji treści muzycznych w kształceniu zintegrowanym. Większość badanych (89, 74,2% studentów) stwierdziła, iż sami nauczyciele niechętnie w toku praktyk realizują edukację muzyczną, w odróżnieniu na przykład od edukacji plastycznej lub zajęć technicznych, natomiast zachęcają studentów do prowadzenia zajęć w ramach omawianego obszaru edukacji. W ocenie znacznej liczby respondentów (58, 48,3% badanych) edukacja muzyczna stanowi najbardziej zaniedbany obszar edukacji ze wszystkich obszarów w ramach kształcenia zintegrowanego. Spośród obszarów kształcenia, z którymi nauczyciele najczęściej integrują edukację muzyczną, badani studenci wymienili według kolejności wskazań: edukację plastyczną (na przykład ilustrowanie przeżyć dzieci wywołanych utworami muzycznymi – 86 badanych, 71,7%) oraz edukację fizyczną (improvizowane zabawy ruchowe przy muzyce instrumentalnej oraz wokalne – 75 osób, 62,5%). Tylko 23 ankietowanych, 19,2%, stwierdziło, że nauczyciele-opiekunowie praktyk realizują elementy edukacji muzycznej codziennie; pozostali – okolicznościowo, co z pewnością nie zapewnia uczniom szansa na systematyczny rozwój muzyczny. Z rozmów prowadzonych przez studentów z nauczycielami w trakcie praktyk wynika, że na ogół zdają sobie oni sprawę z tego, że aktywność muzyczna dziecka stanowi ważną formę rozwijania potencjału muzycznego dziecka oraz ich wszechstronnego rozwoju, ale nie przekłada się to na praktyczne ich działania.

Najczęściej stosowane formy kontaktu dzieci z muzyką w czasie hospitowanych zajęć to – w ocenie respondentów (110 osób, 91,7%) – słuchanie muzyki jako podstawa do nauki nowej piosenki, wprowadzenie w odpowiedni nastrój przed omawianiem treści na przykład polonistycznych lub w ramach realizacji edukacji plastycznej. Nauczyciele stosunkowo często stosują (w opinii 90 osób, 75% badanych studentów) zabawy muzyczno-ruchowe jako formę przerwy, ćwiczeń między takimi obszarami edukacji, jak polonistyczna, matematyczna, przyrodnicza. Tymczasem zintegrowane kształcenie stwarza ciekawe możliwości angażowania dziecka w proces twórczy. Aktywność muzyczna porusza bowiem zaniedbywaną często sferę rozwoju emocjonalnego. Wspiera rozwój intelektualny, rozwija i doskonali percepcję słuchową. Może stanowić formę profilaktyki wielu zaburzeń. Jednak tylko nieliczni badani spotkali się w czasie obser-

wowanych zajęć zintegrowanych z sytuacją, w której muzyka stanowiła by samodzielny obiekt analizy i podstawę twórczych działań muzycznych dziecka. Sytuacja ta może niepokoić, ponieważ – jak twierdzą, Michał Gruchel, Piotr Gruchel i Jadwiga Sikora – najskuteczniejszym zbliżeniem do muzyki jest własna aktywność, dzięki której dziecko poznaje lepiej tę dziedzinę sztuki, jej właściwości, elementy, relacje między nimi, określa swoje miejsce i ujawnia tym samym swoje przeżycia¹².

Do najczęściej stosowanych przez obserwowanych nauczycieli form kształcenia muzycznego ankietowani studenci zaliczyli przede wszystkim śpiew (100% ankietowanych) oraz ruch przy muzyce (112 osób, 93,3% studentów). Prawie połowa badanych (58 studentów, 48,3%) miała okazję poddać obserwacji naukę gry uczniów na instrumentach. Pozostałe ujęte na rysunku 2 formy kształcenia muzycznego dzieci były rzadko stosowane przez nauczycieli w ramach kształcenia zintegrowanego.

Rysunek 2. Formy kształcenia muzycznego zaobserwowane przez badanych w ramach praktyk (% odpowiedzi)

Źródło: badania własne.

¹² H. Danel-Bohrzyk, M. Gruchel, P. Gruchel, J. Sikora, *Jak słuchać muzyki w klasach 1–3*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1996, s. 5.

Z badań wynika, iż nauczyciele rzadko korzystają z materiałów dodatkowych poza wybranym pakietem zintegrowanym przy przygotowywaniu zajęć muzycznych. W ocenie wszystkich ankietowanych studentów nauczyciele w trakcie przygotowywania się i realizacji edukacji muzycznej korzystają wyłącznie z propozycji zawartych w materiałach metodycznych w pakietach edukacyjnych i to one wyznaczają poziom muzycznego kształcenia wczesnoszkolnego. Edukacja muzyczna, jak wiadomo, wymaga użycia określonych środków dydaktycznych: instrumentów muzycznych, specjalnie wyselekcjonowanych nagrań, sprzętu do odtwarzania i wielu innych. Ich brak utrudnia, a czasem uniemożliwia, realizację treści. W ocenie badanych studentów (100%) nauczyciele korzystają przede wszystkim z nagrań na płytach CD i DVD pochodzących z pakietów edukacyjnych. Na drugim miejscu ankietowani (78 respondentów, 65%) wymienili instrumenty perkusyjne. Badani uznali, że wyposażenie, jakim dysponują nauczyciele, pozwala im realizować wszystkie zaplanowane działania umuzykalniające, ale rzadko wykorzystują te możliwości.

Refleksje końcowe

Edukację muzyczną realizuje się poprzez organizowanie różnorodnych aktywności muzycznych dziecka i przez to wspieranie jego wszystkich sfer rozwoju emocjonalnego, psychicznego, fizycznego, moralnego, umysłowego z uwzględnieniem rozwoju zainteresowań i motywacji promuzycznych. Tylko

możliwość angażowania całego organizmu dziecka równocześnie z odczuwaniem w sferze estetyczno-emocjonalnej stwarza niepowtarzalne możliwości kształtowania całej osoby i wspierania rozwoju dziecka. Wynikają one bowiem przede wszystkim z takiego myślenia o edukacji, które za cel główny stawia sobie wspieranie rozwoju muzycznego uczniów i pobudzanie ich potencjału kreatywnego¹³.

Warunkiem realizacji wymienionych wyżej celów edukacji muzycznej w klasach początkowych jest odpowiednie przygotowanie kandydatów do zawodu nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej w toku studiów. Odbywa się ono w formie wykładów i ćwiczeń z zakresu teoretycznych i metodycznych

---

¹³ *Standardy edukacji muzycznej...*, s. 18.

podstaw edukacji muzycznej oraz praktyk pedagogicznych. W kontekście przedstawionych w opracowaniu wyników badań opinii studentów na temat realizacji edukacji muzycznej przez nauczycieli-opiekunów praktyk nasuwa się wniosek, iż studenci wykorzystują podstawy wiedzy teoretycznej w trakcie refleksji nad praktyką edukacji muzycznej. W ocenie ankietowanych, nauczyciele praktycy wybiórczo wykorzystują potencjał edukacji muzycznej we wspieraniu rozwoju dzieci w młodszym wieku szkolnym. Konieczne staje się zatem opracowywanie i wdrażanie bardziej efektywnych programów kształcenia – w tym także programów praktyk pedagogicznych – studentów edukacji wczesnoszkolnej w zakresie edukacji muzycznej. Ponadto, konieczne jest uzupełnianie i podnoszenie kompetencji nauczycieli praktyków w zakresie teorii muzyki i w dziedzinie metodyki wczesnoszkolnej edukacji muzycznej. Oddziaływania te powinny się koncentrować przede wszystkim na doskonaleniu praktycznych umiejętności muzycznych nauczycieli w zakresie śpiewu, gry na instrumentach szkolnych, prowadzeniu twórczych zabaw muzycznych czy percepcji muzyki w toku odpowiednio prowadzonych kursów, szkoleń i warsztatów. Odpowiednio prowadzone zajęcia z zakresu edukacji muzycznej przez nauczycieli w ramach praktyk pedagogicznych mogą bowiem inspirować indywidualne poszukiwania metodyczne i programowe studentów zarówno w odniesieniu do zajęć lekcyjnych, jak i pozalekcyjnych. Pojawia się również potrzeba doksztalcania i doskonalenia zawodowego pracujących nauczycieli.

Słowa kluczowe: *edukacja muzyczna, nauczanie zintegrowane, praktyka edukacyjna, formy edukacji muzycznej, praktyki pedagogiczne*

THE PRACTICE OF MUSIC EDUCATION IN EARLY STAGES
OF PRIMARY EDUCATION
IN THE OPINION OF STUDENTS OF PEDAGOGY –
CANDIDATES FOR EARLY EDUCATION TEACHERS

Summary

The author of the following study discusses the role of music education in early stages of primary education in the opinion of students of pedagogy. He also presents opinions of candidates for primary school education teachers on realiza-